

Tomo VUKŠIĆ

BISKUPIJSKI DIO KAUZE KANONIZACIJE SVETACA*

Sažetak

Poslije uvodnih napomena, u drugom dijelu članka govori se o različitim načinima kanoniziranja kroz povijest Crkve; nakon upozorenja da postoji više vrsta kauza, slijedi opis pripravnih radnja za pokretanje kauze; peti dio opisuje tijek postupka o krepostima ili mučeništvu sluge Božjega a sljedeći prikazuje postupak dokazivanja dogodenoga čuda na zagovor sluge Božjega; i posljednji dio posvećen je postupku očevida posmrtnih ostataka istoga sluge Božjega.

*Dio postupka kanonizacije, koji se vodi u biskupiji, vrlo je složen i zahtjevan. Traži mnogo rada, sposobnosti i stručna osoblja a ni materijalni izdaci nisu mali. Sastoji se od nekoliko posebnih postupaka koji se, na način kanonski propisan za crkvene sudove, vode odvojeno. To su: postupak *super virtutibus vel martyrio* sluge Božjega, postupak *super miraculis* na zagovor sluge Božjega i postupak *recognitionis* posmrtnih ostataka sluge Božjega.*

Nakon obavljena posla u biskupiji, koji jest prvi velik i važan korak prema kanonizaciji, sva se dokumentacija šalje Kongregaciji za kauze svetaca koja potom treba uraditi svoj dio posla te stvar dostaviti Rimskom Prvosvećeniku koji ima konačnu riječ prosudbe o svetosti sluge Božjega.

A s obzirom na iskustvo, koje Kongregacija ima glede napasti da se završetak postupka u biskupiji tumači kao neka vrsta kanonizacije, ista Kongregacija je propisala: "Zabranjuju se u crkvama bilo kakve svečanosti ili pohvalni govori o slugama Božjim, kojih je svetost života još uvijek podvrgnuta zakonitom ispitivanju.

Ali, i izvan crkve treba se sudržavati od onih čina kojima bi se vjernici mogli navesti na krivo mišljenje kao da ispitivanje koje je obavio biskup o životu i krepostima ili o mučeništvu sluge Božjega sigurno vodi budućoj kanonizaciji dotičnog sluge Božjega" (Normae, 36).

* Ovo je tekst predavanja koje je predstavljeno na "Seminaru za ovlast ispovijedanja 2002." za svećenike koji je održan u Sarajevu u Franjevačkoj teologiji 2. i 3. te u Vrhbosanskoj katoličkoj bogosloviji 10. i 11. rujna 2002.

Na početku predavanja pred ovim skupom svećenika želim kazati da mi je vrlo drago govoriti o temi kauza za proglašenje svetim i posebnom postupku koji se zbog toga vodi. Taj postupak, kao što znate, s obzirom na mjesto svoga odvijanja, ima dva dijela: biskupijski i rimski. Naime, nakon što s pozitivnim ishodom bude završeno istraživanje u biskupiji u kojoj je sluga Božji umro, postupak kanonizacije ima i svoj kasniji rimski dio. Sadržaj ovoga predavanja, prema želji priređivača ovoga skupa, jest samo biskupijski dio postupka, što znači da ovaj drugi njegov dio nije naša tema, osim u mjeri u kojoj, zbog jasnoće prikaza, nije moguće zaobići ni ta kasnija događanja.

Članak je podijeljen u sedam tematskih cjelina. Poslije uvodnih napomena, u drugom dijelu se govori o različitim načinima kanoniziranja kroz povijest Crkve; nakon upozorenja da postoji više vrsta kauza, slijedi opis pripravnih radnja za pokretanje kauze; peti dio opisuje tijek postupka o krepostima ili mučeništvu sluge Božjega a šesti prikazuje postupak dokazivanja čuda koje se dogodilo na zagovor sluge Božjega; i posljednji dio posvećen je postupku očevida posmrtnih ostataka istoga sluge Božjega.

I. Neke uvodne napomene

I.1. Aktualnost teme

Sama tema, o kojoj je ovdje govor, i u vremenskom smislu vrlo sretno se uokviruje u neka događanja u našoj Crkvi što su se ili nedavno ostvarila, ili su upravo u tijeku ili će se ostvariti u skorašnje vrijeme. Zapravo, nije davno bilo kad je papa Ivan Pavao II. blaženim proglasio zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca. S druge strane, već nekoliko godina na biskupijskoj razini u Vrhbosanskoj nadbiskupiji teče postupak za proglašenje svetim "Drinskih mučenica", poznate grupe časnih sestara članica Družbe kćeri Božje ljubavi koje je srpska vojska ubila u Goraždu u prosincu 1941.¹ I sve su prilike da se taj postupak na spomenutoj razini sretno primiče svome završetku. Osim toga, nedavno je započeo isti takav postupak za proglašenje svetim sluge Božjega Josipa Stadlera.² K tome, staru priču o sluzi Božjemu Petru Barbariću³ ponovno

¹ Usp. Slavica BULJAN, *Zavjet krvlju potpisan*, Zagreb 1966.

² Usp. *Otvoren biskupijski proces za beatifikaciju slugu Božjega dr. Josipa Stadlera, vrhbosanskog nadbiskupa*, u *Vijesti* (bilten KTA) 9/2002., str. 38-39.

³ Usp. Josip ANTOLLOVIĆ, *Pod opancima u nebo. Petar Barbarić 1874.-1897.*, Zagreb 1973.

se oživljava.⁴ I, na kraju, malo je poznato da je u Italiji davno završen biskupijski dio postupka za proglašenje svetim sluge Božjega fra Šimuna Filipovića, podrijetlom iz sjeverne Bosne, čiji rimski nastavak, prije svega zbog nemara u našoj domaćoj Crkvi, u Kongregaciji za svece čeka više od 100 godina. Ali, budući da se o fra Šimunu u posljednjih desetak godina ponovno piše i govori,⁵ očito je da se i u ovom slučaju nešto pomiče pa treba očekivati da će i postupak biti oživljen. K tomu, već je na više strana vrlo glasno najavljeno da bi sljedeće godine Papa mogao blaženima proglasiti Banjalučanina dr. Ivana Merza i časnu sestru Mariju Petković iz Blata na Korčuli, utemeljiteljicu Družbe sestara milosrda. A biskupijski dio postupka kanonizacije sluge Božjega fra Ante Antića završen je u Zagrebu 1995. god. i dostavljen Kongregaciji.⁶

I.2. Jedno krivo shvaćanje

Tako je tema kanonizacije svetaca na svoj način tema naših dana te nije nimalo neobično da se o njoj i javno razmišlja. Ili još točnije kazano: naša tema jesu naši sveci, proglašeni i oni koji će to tek biti, sveci Crkve u hrvatskom narodu. No, na mnogo strana, posebice u ovom dijelu hrvatskoga katoličanstva čiji smo mi sastavni dio, uz nastojanja oko dokazivanja svetosti među Hrvatima, postoje i vrlo uočljivi otpori govoru naročito o domaćim svecima. Oni "uvezeni" još nekako i prolaze. Naročito oni stariji! Ali, u raspravama o "našim" svecima, pogotovo kad se spomene mogućnost započinjanja postupka za proglašenje svetim neke osobe iz ovih krajeva, vrlo česta je reakcija: Ma, čemu to!? Zar već nema dovoljno proglašanih svetaca?

Moglo bi se na više načina analizirati takve reakcije kojih, moguće je, ima i u ovoj dvorani. Ali, kako to nije tema ovoga predavanja, o tome neće ni biti rasprave. Međutim, da ti pogrešni stavovi ipak ne bi ostali bez ikakva odgovora, umjesto bilo kakve analize, prenosim vam misao koju je na slične objekcije u svoje vrijeme izrekla Sigrid Undset⁷ (1882.-1949.),

⁴ Usp. imenovanja članova povjerenstva "in re historica et archivistica" u kauzi sluge Božjega Petra Barbarića u *Vrhbosna* 1/1999., str. 60.

⁵ Usp. Stjepan PAVIĆ, *Svetac iz Bosne*, u *Svjetlo Riječi* 5/2002., str. 50-51; Tomo VUKŠIĆ, *Fra Šimun Filipović i njegov postupak za proglašavanje svetim. Zašto je postupak prekinut?*, u *Svjetlo Riječi* 3/1991., str. 7; Tomo VUKŠIĆ, *Fra Šimun Filipović sveti župnik Roškog Polja*, u *Naša ognjišta* 4/1991., str. 13; *Molitva za proglašenje blaženim fra Šimuna Filipovića*, u *Vijesti* (bilten KTA) 7/2002., str. 12.

⁶ *Završetak zagrebački proces o sluzi Božjem fra Anti Antiću*, u IKA 19/1995., str. 6; A. V. T., *Završetak biskupijske kauze oca Antića*, u *Dobri otac Antić. Glasilo vicepostulature sluge Božjeg o. Ante Antića*, 2/1995., str. 16-22.

⁷ Usp. H. L. MÜLLER, *Undset Sigrid*, u *Leksikon für Theologie und Kirche*, X., Freiburg 1986., col. 476.

norveška spisateljica, nobelovka i obraćenica na katoličanstvo (1925.) čije je obraćenje za posljedicu imalo obraćenje na katoličanstvo niza drugih pjesnika. Naime, posvema svjesna da je kršćanstvo vjera u Boga koji ima tijelo, te koji time ima i povijest, i da su u vremenu poslije Kristova uskrsnuća upravo sveci, koje mnogi sve više zaobilaze, najuspjelija "utjelovljenja" Boga, napisala je: "I za nebesko kraljevstvo vrijedi ono što vrijedi za svako zemaljsko kraljevstvo. Narod koji zaboravlja svoje junake sam se osudio na to da postane mali narod."⁸ Dakle, to isto vrijedi i za Crkvu! To jest, Crkva koja zaboravlja svoje duhovne junake sama se osudila da postane mala Crkva!

2. Različiti načini kanonizacije

Crkva kao takva svoje junake uvijek je rado prepoznavala i javno poštivala kao znakove zajedništva proslavljenoga dijela Crkve i onoga njezina dijela koji je još uvijek na putu prema proslavi no način njihove kanonizacije mijenjao je svoj oblik.

2.1. Od spontanoga kulta do sudskoga postupka

U prva tri stoljeća kult mučenika nastajao je spontano a za takvo nešto bila je dovoljna očitost mučeništva. Uloga crkvenoga autoriteta ograničavala se na prihvaćanje takva kulta bez ikakva izravna interventa. Međutim, da bi se spriječile zloporabe, koje su se počele pojavljivati tijekom 4. st., Kartaški sabor je 411. god. donio pravila koja je trebalo poštivati ako se nekom mučeniku htjelo iskazivati štovanje. Njihovi životopisi i izvještaji o mučeništvu, *acta martyrum*, ljubomorno su čuvani i čitani u crkvama. A uza štovanje mučenika pojavljuje se tijekom 4. st., najprije u Siriji, i štovanje kategorije *confessores*, onih koji su pretrpjeli progonstvo ali preživjeli.

Sve do kraja 11. st. pitanje nastajanja i prihvaćanja kulta svetaca stvar je mjesne Crkve a za njihovo štovanje s početkom negdje u 5. st. tražilo se troje: rašireni glas o svetosti, o čudesima ili o mučeništvu; predstavljanje njihova životopisa biskupu ili biskupijskom, odnosno pokrajinskom saboru; te odobrenje kulta od biskupa ili sabora.

Od početka 12. st. nastaje običaj da se papu, u ulozi vrlo uvažena gosta a ne onoga koji odlučuje, poziva na mjesne kanonizacije. S vre-

⁸ Franjo CAREV, *Govorim vama - govorim svima*, Makarska 1978., str. 223.

menom će kanonisti od običaja papina prisustva razviti nauk da samo papa može kanonizirati nekoga sveca što će Inocent IV. pretvoriti u zakon 1243. god. Međutim, i poslije toga nastavilo se s dotadašnjim običajem da biskupi kanoniziraju pa su, unatoč papinoj rezervi iz 1243., otada do 1588. god. biskupi kanonizirali više od 600 novih svetaca.⁹ Ipak, kroz to vrijeme razvit će se i ustaliti običaj prave provjere na način sudskoga postupka kao i običaj da papa osobno proglašava blaženike i svece. To vrijedi naročito za razdoblje poslije 1588. god. kad je Siksto V. osnovao Kongregaciju obreda čija je jedna od zadaća bila brinuti se za kauze svetaca. Ipak za razvitak postupka kanonizacije osobito je značajna 1642. god. kad su u jednom svesku tiskani razni dekreti Urbana VIII. o ovom pitanju koje je on objavio za vrijeme svoga pontifikata.¹⁰

Prije negoli se prijede na govor o današnjem zakonodavstvu o ovoj materiji, valja podsjetiti još da je, uz već navedene i još neke druge crkvene dokumente koje se ovdje zbog naravi članka ne spominje, kroz nekoliko desetljeća u 20. st. proglašavanje svetaca velikim dijelom regulirao *Zakonik kanonskoga prava* iz 1917. god. koji je u svojoj knjizi o procesima imao cijelo poglavlje posvećeno kauzama beatifikacije slugu Božjih i kanonizacije blaženika.¹¹ A poslije Drugoga vatikanskog sabora neke novosti unio je motuproprij Pavla VI. *Sanctitas clarior*¹² iz 1969. god.

2.2. Današnje zakonodavstvo o kanonizaciji

Zakonik kanonskoga prava iz 1983., za razliku od onoga iz 1917. god., uopće nema više poglavlja o postupku kanonizacije, koju inače spominje samo jednom,¹³ već je to pitanje ostavljeno da ga uredi posebni zakon. Naime, u kan. 1403 § 1 *Zakonik* određuje da se postupci proglašavanja svetim slugu Božjih ravnaju prema posebnom papinskom zakonu. Taj posebni papinski zakon jesu tri dokumenta iz 1983. god. koja u hrvatskom prijevodu u dodatku donosi hrvatsko izdanje *Zakonika*.¹⁴

⁹ Usp. Romualdo RODRIGO, *Manuale per istruire i processi di canonizzazione*, Roma 1988., str. 19.

¹⁰ Usp. *Urbani VIII Pont. O. M. Decreta servanda in canonizatione et beatificatione Sanctorum...*, Romae 1642.

¹¹ Ovom pitanju bila je posvećena *Pars secunda* četvrte knjige *De processibus s naslovom De causis beatificationis Servorum Dei et canonizationis Beatorum* (kann. 1999-2141).

¹² Usp. PAVAO VI., *Sanctitas clarior*, u *Acta Apostolicae Sedis* (AAS) 61/1969., str. 149-153.

¹³ Usp. Xaverius OCHOA, *Index verborum ac locutorum Codicis iuris canonici*, Roma 1983., str. 48.

¹⁴ Usp. *Zakonik kanonskoga prava*, Zagreb 1988., str. 780-827.

Prije svega radi se o apostolskoj konstituciji Ivana Pavla II. *Divinus perfectionis Magister* od 25. siječnja 1983.¹⁵ Na drugom mjestu to su *Normae servandae in inquisitionibus ab episcopis faciendis in causis sanctorum*¹⁶ a treći dokument je *Decretum generale de servorum Dei causis, quarum iudicium in praesens apud Sacram congregationem pendet*¹⁷ koja je oba 7. veljače 1983. izdala Kongregacija za kauze svetaca.

Međutim, ovi dokumenti nisu jedini koji ravnaju postupcima za proglašavanje svetaca već se u mnogočemu dopunjuju s odredbama samoga Zakonika. Ustvari, kan. 1403 § 2 određuje da se na postupke proglašavanja svetaca, osim odredaba posebnoga papinskog zakona, primjenjuju i propisi Zakonika "kad god se u tom zakonu upućuje na opće pravo ili kad se radi o odredbama koje se, po naravi same stvari, odnose na te postupke". To pak znači da se uvijek, kad god u posebnom papinskom zakonu nedostaje neka odredba, treba ravnati prema odredbama *Zakonika kanonskoga prava* glede crkvenoga sudstva općenito (kann. 1400-1500) te prema onima o redovitom parničnom sudjenju (kann. 1501-1655). Postupak za proglašenje svetaca, iako se ne radi o uobičajenom sudskom postupku, vodi se uglavnom na način koji propisuje kanonski zakon za bilo koji drugi parnični postupak. Osim toga, da se izbjegne svaka dvojba glede primjene zakona, Ivan Pavao II. je svojom apostolskom konstitucijom iz 1983. god. ukinuo sve prethodne zakone bilo koje vrste koji se odnose na predmet kanonizacije svetaca i odredio da se ubuduće obdržavaju odredbe koje je on potpisao.¹⁸

Ovdje nije beznačajno podsjetiti da u tim dokumentima, protivno uobičajenu načinu govora, nema spomena pojma "biskupijski proces" koji se na mnogo strana ustalio u svakodnevnom govoru. Stoga i nije ispravno tako nazivati ono što u postupku za proglašavanja svetaca u zadaću pripada "dijecezanskim biskupima ili hijerarhima i ostalima koji su s njima u pravu izjednačeni, u granicama njihove jurisdikcije" (*Div. perf. mag.*) već ga treba imenovati, onako kako ga naziva Papa u apostolskoj konstituciji *Divinus perfectionis magister*, "postupak za ispitivanje ili prikupljanje dokaza" (*processus cognitionalis seu ad colligendas probationes*) ili "ispitivanje u postupku proglašavanja svetaca" (*inquisi-*

¹⁵ Usp. IVAN PAVO II., *Divinus perfectionis Magister*, u AAS 75/1983., str. 349-395.

¹⁶ Usp. KONGREGACIJA ZA KAUZE SVETACA, *Normae servandae in inquisitionibus...*, u AAS 75/1983., str. 396-403.

¹⁷ Usp. KONGREGACIJA ZA KAUZE SVETACA, *Decretum generale...*, u AAS 75/1983., str. 403-404.

¹⁸ Usp. IVAN PAVAO II., *Divinus perfectionis Magister*, u *Zakonik kanonskoga prava*, str. 789.

tio in causis sanctorum) kako ga nazivaju *Normae* Kongregacije za kauze svetaca.¹⁹

2.3. Zanimljivo pitanje beatifikacije

Ovdje je zanimljivo napomenuti, iako će mnoge možda iznenaditi, da sve do kraja 15. st. uopće nije postojao kanonski institut beatifikacije već samo kanonizacije.²⁰ Naime, tijekom sljedećih desetljeća, tj. početkom 16. st., pape su, na zahtjeve iz nekih krajeva i redovničkih zajednica, počeli dopuštati, predviđajući na osnovu prikupljenih dokaza njihovu skorašnju kanonizaciju, da se samo u tim krajevima, odnosno redovničkim zajednicama, mogu štovati kao sveci oni koji još uvijek nisu službeno kanonizirani. A krajem 16. st. to dopuštanje javnoga štovanja bit će nazvano beatifikacijom. Tako se polako razvija oblik beatifikacije koja će od 17. st. postati obvezatni korak na putu do kanonizacije. No, još 1610. god. Karlo Boromejski je proglašen svecem a da prethodno uopće nije beatificiran.

Osим što je postao obvezatni korak prije kanonizacije, s vremenom će se ustaliti običaj da se sve beatifikacije svečano slave u vatikanskoj bazilici u kojoj je kao prvi 1662. god. beatificiran Franjo Saleški. Tako će biti bez iznimke sve do 1981. god. kad je Ivan Pavao II. u Manili beatificirao 14 mučenika iz Japana a poslije toga druge blaženike i svece i u raznim drugim narodima.

Međutim, u novom crkvenom zakonodavstvu nikako nema više pojava "beatifikacija" već se spominju samo *causae canonizationis* (kan. 1403 § 1) i *causae sanctorum* (*Div. perf. Mag.*, i *Normae*), dva različita izraza s istim značenjem. To nespominjanje "beatifikacije" otvorilo je prostora poprilično velikim raspravama među kanonistima koji često ne vide razloge, osim pastoralnih, koji bi opravdavali postojanje beati-

¹⁹ Kroz prošlost, komentirajući nekadašnje crkveno zakonodavstvo, povijest i oblike kanonizacije, nastala je brojna literatura. Također poslije 1983. god., kad su papa Ivan Pavao II. i Kongregacija za kauze svetaca proglasili nove dokumente o kauzama kanonizacije, sve je više dobrih komentara o novom zakonodavstvu i crkvenom iskustvu, posebice članaka u stručnim časopisima. No, ni vrlo ozbiljne studije nisu rijetke. Tako, osim naslova koji su izravno citirani u bilješkama ovoga članka, usp. npr.: Charles CAUTY, *Procédure d'une Cause de Canonisation*, Strasbourg 1986.; Antonio CASIERI, *Postulatorum Vademecum*, Roma 1985.; Robert SARNO, *The Diocesan Inquiries Required by the Legislator in the New Legislation for the Causes of the Saints*, Roma 1988.

²⁰ Usp. Fabijan VERAJA, *La beatificazione. Storia, problemi, prospettive*, Roma 1983.

fikacije.²¹ Stoga njihove rasprave teku od traženja odgovora na pitanje zašto u novijim dokumentima nema spomena beatifikacije pa do prijedloga o njezinu mogućem dokidanju ili zaključka da je spomenuto nespominjanje zapravo početak dokidanja. No, ipak, samo nespominjanje nikako nije i dokidanje. Osim toga, sudeći prema Papinu ponašanju, već ustaljeni običaj proglašavanja blaženim slugu Božjih na putu prema njihovoj kanonizaciji potrajat će još dugo.

3. Vrste kauza, molba i kandidat za kanonizaciju

3.1. Dvije vrste kauza

Došavši tako do opisa samoga postupka kanonizacije, valja kazati da je to niz radnja, propisanih crkvenim zakonom, koje trebaju obaviti zakonito imenovane osobe a koje završavaju proglašenjem svetim nekoga sluge Božjega. Već spomenute *Normae servandae*... iz 1983. god. razlikuju dvije vrste takvih postupaka (*causa*), odnosno "slučajeva" kako je na hrvatski prevedena riječ *causa*: noviji (*recentior*) i stari (*antiqua*).

1. "Novijim se naziva ako se mučeništvo ili kreposti sluge Božjega mogu dokazati usmenim iskazima svjedoka očevidaca" (*Normae*, 7). To znači, ako svjedoci očevici (*de visu*) mogu dokazati herojski stupanj kreposti sluge Božjega ili njegovo formalno mučeništvo, slučaj bi pripadao u ovu kategoriju. Stoga je vrlo važno saslušanje tih svjedoka, pa postoji običaj, naročito u slučajevima kad je opasnost da važan svjedok umre te da na taj način propadnu dokazi, da se, kako bi se izbjegao gubitak dokaza (*ne pereant probationes*), uzmu njihovi iskazi i prije negoli započne formalni postupak kanonizacije. Iskaze ove vrste svjedoka može uzeti biskup ili njegov ovlaštenik a i sam svjedok može napisati svoj pisani izvještaj te, dodavši vlastitu zakletvu o istinitosti izvještaja, dostaviti ga biskupu. Međutim, ova vrsta izvještaja mora biti autenticizirana, tj. njezinu autentičnost, uz vlastoručni potpis svjedoka, mora potvrditi barem jedan javni službenik (npr. župnik).

2. "Starim pak se naziva ako se dokazi o mučeništvu ili krepostima mogu iznijeti na vidjelo samo iz pisanih izvora" (*Normae*, 7). Ovaj postupak mnogi još uvijek nazivaju "povijesni" što je posljedica motuproprija *Già da qualche tempo*²² iz 1930. god. kojim je uveden pojam *causa his-*

²¹ Usp. Fabijan VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Roma 1992., str. 89-93; Romualdo RODRIGO, *Manuale per istruire i processi...*, str. 32-34.

²² PIO XI., *Già da qualche tempo*, u AAS 22/1930., str. 87-88.

torica a kojega nema u novom zakonodavstvu. Radi se dakle o postupku u kojemu nema više na životu svjedoka de visu već se svi dokazi moraju izvući iz pisanih dokumenata. A svjedoci, koje se saslušava također i u ovoj vrsti postupka, mogu izvijestiti samo o glasu svetosti (*fama sanctitatis*) koji uživa sluga Božji ili o onome što su čuli od drugih (*de auditu*).

3.2. Kada se podnosi molba za kanonizaciju

U *novijim* slučajevima biskup ne može prihvatiti molbu za pokretanje postupka kanonizacije prije negoli se navrši pet godina poslije smrti sluge Božjega (*Normae*, 9a) a "podnese li se pak molba poslije tridesete godine, biskup ne može dalje postupati osim ako se, pošto obavi ispitivanje, uvjeri da u dotičnom slučaju nije bilo nikakve prijevare ili zle namjere pokretača u odgadanju početka postupka proglašenja" (*Normae*, 9b). Ovaj drugi dio odredbe, koji se odnosi na vremensku granicu od 30 godina poslije smrti sluge Božjega, preuzet je iz *Zakonika kanonskoga prava* iz 1917. god. (kan. 2049) koji, međutim, nije određivao donju vremensku granicu za pokretanje postupka pa je, što se Zakona tiče, postupak mogao biti pokrenut odmah poslije smrti sluge Božjega. Tako je onaj dio sadašnje odredbe od najmanje pet godina poslije smrti sluge Božjega posvema nov a donesen je iz praktičnih razloga nakon iskustva s pretjeranim i nekritičkim entuzijazmima glede svetosti nekih istom preminulih kršćana. Tako je danas, sa stanovišta Zakona, idealan vremenski okvir za pokretanje postupka vrijeme između pete i tridesete godine poslije smrti sluge Božjega.

3.3. Koga se može predložiti za kanonizaciju

Sada se postavlja pitanje: koga se može predložiti za kanonizaciju i kako se to čini?

Kandidatom za proglašenje svetim može biti predložen svaki katolik bez ikakva uvjetovanja glede staleža, rase, spola ili bilo čega drugoga. Traži se, međutim, da je kao član Crkve, prema čvrstom uvjerenju većine, umro na svetački način te da ispunjava sve sljedeće uvjete. Naime, nikako nije dovoljno da zadovoljava samo neke od njih:

1. da uživa glas svetosti (*fama sanctitatis*);
2. da je na herojski način vršio kršćanske kreposti;
3. da nema ukidnih i nepremostivih zapreka protiv kanonizacije.

Glas svetosti, koji uživa sluga Božji, jest opće uvjerenje, tj. uvjerenje većega dijela kršćanske zajednice, koje je javno očitovano. To uvjere-

nje o svetosti treba biti spontano a ne umjetno stvoreno nekom propagandom; mora biti ozbiljno tako da se ne temelji na nekakvoj lažnoj svetosti; i mora biti trajno tako da nije nestalo brzo polije smrti sluge Božjega već da se stalno povećava.

Sud o herojskom stupnju vršenja kršćanskih kreposti konačno donosi papa. A za pokretanje postupka dovoljno je da se misli, sa solidnim utemeljenjem, da je kreposnim životom toga stupnja svjedočio sluga Božji.

I kao treće, mora postojati sigurnost da nema nikakvih kanonskih zapreka za pokretanje postupka. Takva zapreka moglo bi biti npr. javno nezakonito štovanje koje je iskazivano sluzi Božjem. Stoga je neophodno da u svakom postupku biskup dadne izjavu da takva kulta nije bilo (*de non cultu*). To bi mogle biti također kakve skandalozne klevete o sluzi Božjemu za koje, prije pokretanja postupka, treba dokumentima i izjavama dokazati da su lažne. Stoga prije početka svakoga postupka kanonizacije biskup mora posredovanjem Kongregacije za svece pitati zna li ona ili koji drugi rimski dikasterij za koju zapreku koja biskupu nije poznata te prije početka postupka kanonizacije od Kongregacije dobiti *nihil obstat*, tj. pisani dokument kojim Kongregacija za kauze svetaca potvrđuje da ni njoj niti ijednom drugom dikasteriju nije poznato da postoji zapreka o kojoj je riječ.

4. Pokretanje kauze i priprave za pokretanje postupka

4.1. Pokretač kauze kanonizacije

Kako određuju *Normae* (1a), kauzu kanonizacije pokreće pokretač (*actor*) a "tu zadaću može vršiti bilo koji član Božjega naroda ili skupina vjernika koju priznaje crkvena vlast". To znači da baš svaki vjernik ili crkvena pravna osoba (biskupija, župa, redovnička zajednica, udruga vjernika itd.) mogu tražiti pokretanje kauze kanonizacije za nekoga pokojnog vjernika kojega krasí glas svetosti. Ipak, stoljetna praksa, zbog različitih razloga ponajviše praktične naravi, savjetuje da je mnogo korisnije da pokretač bude pravna a ne fizička osoba.²³

---

²³ U ovom prikazu tijekom kauze kanonizacije, osim crkvenih dokumenata koji su već spomenuti, slijedim ponajviše priručnik Romualda RODRIGA, *Manuale per istruire i processi...*, str. 42ss.

4.2. Imenovanje postulatora

Pokretač, koji namjerava pokrenuti postupak kanonizacije, što mu je moguće prije, prikuplja sve dokumente i spise koje je moguće prikupiti o kandidatu za svetost te, osim ako sam pokretač želi vršiti službu postulatora, imenuje postulatora, koji je uvijek fizička osoba i koji se, u ime pokretača brine o kauzi i predstavlja pokretača pred crkvenim nadležnostima. Međutim, da bi pokretač mogao imenovati postulatora, potrebno mu je odobrenje od biskupa (*probante episcopo*) u čijoj se biskupiji stvar događa. A kad odvijanje postupka prijede u Rim, za imenovanje postulatora potrebno je odobrenje Kongregacije za kauze svetaca (*dummodo ab ipsa Congregatione sit approbatus*). Uloga postulatora vrlo je važna jer o njegovim i pokretačevim pripravnim radovima ovisi formalno pokretanje postupka.

Postulator predstavlja pokretača i zajednicu vjernika pred nadležnom crkvenom vlašću. Traži se da postulator mora biti poštena osoba, s dovoljnim znanjem iz prava i teologije. Također iz povijesti ako se radi o *starim* kauzama, odnosno "povijesnim" kako se nekada govorilo. Prema Zakoniku iz 1917. god. postulator je mogao biti samo svećenik, no prema novom zakonodavstvu nije više tako. Danas tu službu mogu obavljati svi članovi Crkve koji ispunjavaju gornje uvjete: svećenici, redovnici, redovnice, laici. A od onoga časa, kad vođenje postupka prijede iz biskupije u Kongregaciju, postulator mora imati stalno sjedište u Rimu te u tom slučaju, s pristankom pokretača, bira sebi pomoćnika, vicepostulatora, koji boravi u biskupiji.

4.3. Pripravne postulatorove radnje

Postulatorova je zadaća obaviti, prije otvaranja samoga postupka kanonizacije, istraživanje o životu i krepostima budućega sluge Božjega. Mora vrednovati glas o njegovoj svetosti kao i važnost samoga postupka za Crkvu te o tome izvijestiti biskupa. Kroz cijelo vrijeme upravlja dobrima darovanima za postupak proglašenja. Njegova je obveza pisati i potpisati zahtjeve koji se upućuju biskupijskom sudu ili Kongregaciji te njima priložiti sve dokazne elemente koje posjeduje itd. Tijekom pripravnoga razdoblja zadaća mu je također: napisati, ako taj već ne postoji, životopis budućega sluge Božjega u kojemu treba prikazati osnovne crte njegova života, kreposti ili mučeništva; prikupiti, u mjeri u kojoj je to moguće, sve objavljene i neobjavljene spise i knjige budućega sluge Božjega; uz pomoć stručnjaka riješiti, ako postoje, teška teološka i duhovna pitanja koja proi-

zlaze iz spisa; pripremiti popis svjedoka koje treba ispitati tijekom postupka. Izvršivši sve navedeno, on će s pristankom pokretača napisati molbu biskupu kojom traži započinjanje postupka.

Uz molbu za pokretanje postupka postulator mora priložiti (*Normae*, 10):

1. Izvornik imenovanja na službu postulatora;
2. "U slučajevima novijim i starim donekle povijesno vrijedan životopis sluge Božjega", napisan pod vidom potrebnih elemenata za postupak kanonizacije, bilo da već postoji napisan i tiskan bilo da ga je sam morao sastaviti a još nije tiskan, "ne izostavivši ono što se može činiti da je protivno ili manje povoljno za sam postupak";
3. Sve tiskane knjige i druge spise u vjerodostojnom primjerku ili u ovjerenj kopiji, a ako ih je ispitao neki stručnjak, i njegovo mišljenje;
4. Popis svjedoka koji mogu pomoći da se ustanovi istina o krepostima ili mučeništvu, o glasu svetosti ili čudesima; to je popis kako onih osoba koje potvrđuju svet život budućega sluge Božjega tako onih koje se tome mogu suprotstaviti.

4.4. Svjedoci u postupku

Popis svjedoka u novijim slučajevima, zbog razumljivih razloga, mnogo je širi negoli kad se radi o starim slučajevima. Naime, kad se radi o slugama Božjim iz novijih vremena, još uvijek postoje mnoge osobe koje su ih poznavale, koje su očevici onoga što se događalo. A kad se radi o starijim slučajevima, popis svjedoka mnogo je kraći jer nema više očevidaca. Stoga je dovoljno navesti imena nekoliko vjerodostojnih osoba jer mogu potvrditi jedino postojanje glasa svetosti sluge Božjega dok će u ovim slučajevima postojanje kreposnoga života morati biti dokazano iz dokumenata. Broj svjedoka o glasu svetosti, krepostima ili mučeništvu u novom zakonu nije propisan nasuprot Zakoniku iz 1917. god. koji je propisivao da ih, osim dvojice službenih, mora biti najmanje osam. Međutim, ustalio se običaj ispitivanja do 30 svjedoka pa je to praksa i danas, no taj broj ovisi prije svega o vrsti slučaja koji se istražuje te može biti i veći i manji od spomenutoga. Zakon propisuje da u novijim kauzama "svjedoci moraju biti očevici, a njima se može dodati, ako je potrebno, nekoliko svjedoka koji svjedoče o onom što su čuli od očevidaca" (*de auditu a videntibus*) i svi moraju biti vjerodostojni (*Normae*, 17). Isti Zakon nalaže da se u prvom redu ispituju srodnici sluge Božjega i drugi koji su s njim prijateljevali jer su ga najbolje poznavali. No, kad se radi o sluzi Božjemu koji je pripadao nekoj redovničkoj ustanovi, traži se da

“znatan dio navedenih svjedoka moraju biti oni koji ne pripadaju toj ustanovi, osim ako to zbog načina života sluga Božjega nije moguće” (*Normae*, 19), pri čemu se vjerojatno misli na one koji nisu imali izravna dodira s osobama izvan svoje zajednice kao što je slučaj sa strogim zajednicama zatvorenoga i kontemplativnoga načina života. Ipak, neke osobe se ne mogu pojaviti kao svjedoci u postupku (*Normae*, 20). To su: 1) svećenik u bilo čemu što mu je glede sluga Božjega poznato iz sakramenta ispovijedi; 2) ispovjednik i duhovnik sluga Božjega mogu se pojaviti kao svjedoci ali ne “u vezi sa svim što su doznali od sluga Božjega na sakramentalnom području savjesti” ili na području savjesti izvan ispovijedi; 3) postulator i vicepostulator dok vrše tu službu; 4) članovi suda koji vodi postupak.

4.5. Molba za pokretanje postupka i mjerodavni biskup

Dakle, nakon što je proučio život i kreposti budućega sluga Božjega, te obavio spomenuta istraživanja i stekao utemeljeno uvjerenje, postulator dostavlja biskupu molbu za pokretanje postupka u kojoj, nakon kratkoga opisa života i glasa svetosti, izlaže razloge zbog kojih bi bila prikladna kanonizacija i prilaže već nabrojenu dokumentaciju. Biskup koji je mjerodavan za vođenje postupka, i kojemu se upućuje molba, jest biskup na čijem području je umro sluga Božji osim ako postoje opravdani razlozi i prilike koji savjetuju da se mjerodavnost povjeri nekom drugom biskupu. No, da bi se mjerodavnost prenijela na drugoga biskupa, to mora odobriti Kongregacija za kauze svetaca. A, kad treba neki neobičan događaj proučavati pod vidom mogućega čuda koje se dogodilo na zagovor sluga Božjega, onda je mjerodavan biskup na čijem području se čudo dogodilo.

4.6. Predradnje nadležnoga biskupa

Nakon što je primio postulatorovu zakonito sastavljenu molbu, i nakon što se uvjerio da je opravdanost postupka osnovano utemeljena, biskup mora, da bi pokrenuo postupak, izvršiti još sljedeće predradnje (*Normae*, 11-15):

1. Mora se barem posavjetovati s biskupima crkvene pokrajine o prikladnosti započinjanja postupka;
2. Obavijestiti vjernike o postulatorovoj molbi i pozvati ih da mu dostave sve podatke, ako ih imaju, koji mogu biti od koristi za postupak;
3. Ako iz primljenih obavijesti iskrasne kakva poteškoća, treba pozvati postulatora da je riješi;

4. Prije negoli započne postupak, biskup treba zatražiti mišljenje dvojice bogoslovnih ocjenitelja (*censores*) o tome ima li u spisima sluge Božjega nešto što se protivi vjeri i ćudoredu. Biskup ima obvezu da na ovaj naćin pregleda samo one spise koji su izdani bez posebnoga crkvenoga odobrenja (*imprimatur*) dok one spise, koji takvo odobrenje već imaju, nije potrebno podvrgavati novom pregledu. S druge strane, iako to zakoni ne propisuju izrićito, Kongregacija preporučuje da se za vrijeme odvijanja postupka u biskupiji, osim mišljenja ocjenitelja glede onoga što se protivi vjeri i moralu, barem od dvojice stručnjaka iz duhovne teologije, drugih crkvenih znanosti i psihologije, a nakon što ozbiljno i kritićki prouće spise budućega sluge Božjega, zatraži mišljenje i studija o tim spisima, prije svega pod duhovnim vidom, kako bi se što bolje mogla prepoznati osobnost sluge Božjega i njegove posebne kreposti ali i moguće poteškoće koje se pronađu u tim spisima.

5. Osobito ako se radi o starim slučajevima (*causa antiqua*), biskup treba imenovati odbor stručnjaka iz povijesti i arhivistike. Isti odbor, međutim, redovito se osniva i u novijim slučajevima jer su proućavanja i zaključci tih stručnjaka od velike koristi za vođenje postupka. Njihova je zadaća proućiti sve spise, napisati i dostaviti izvještaj o autentićnosti i vrijednosti dokumentacije koju su proućavali te iznijeti svoje mišljenje o osobnosti sluge Božjega koja proizlazi iz tih spisa. Nakon toga sud će ove stručnjake službeno ispitati te će oni pod zakletvom izjaviti da su vjerno izvršili zadaću koja im je povjerena, da su prikupili svu dokumentaciju i spise koje im je bilo moguće prikupiti, da ni na koji naćin nisu krivotvorili, okrnjili ili izmijenili ni jedan spis. Nakon toga će formalno sudu urućiti svu dokumentaciju koja je skupljena tijekom istraživanja. No, iako se savjetuje da ovi stručnjaci završe svoje poslove prije formalnoga početka postupka kanonizacije, ipak oni mogu raditi i usporedno sa sudom, posebice u onim slučajevima kad bi kašnjenje s osnivanjem suda dovelo do gubljenja dragocjenih svjedoćanstava.

Ako je dosada sve proteklo u redu, biskup će nastaviti dalje s propisanim radnjama. No, tijekom dosada opisanih radnja, može se dogoditi da nastanu poteškoće različite vrste. Npr. pitani biskupi mogu izraziti protivljenje, može se pojaviti krivovjeran nauk u spisima koje se proućavalo itd. U tom slučaju biskup će posebnim dekretom odbiti postulatorovu molbu za kanonizacijom u kojemu mora napisati razloge zbog kojih odbija molbu.

Postulator, ako se ne slaže s biskupovom odlukom, može poslati utok Kongregaciji za kauze svetaca koja će, saslušavši mišljenje i razloge biskupa koji je odbio molbu, donijeti svoju odluku.

6. Međutim, ako su sve dosadašnje radnje dale pozitivne rezultate i nisu se pojavile nikakve ozbiljne poteškoće, a biskup se uvjerio u ozbiljno utemeljenje cijele kauze, on mora izvjestiti Kongregaciju za kauze svetaca o svojoj nakani da započne postupak u konkretnom slučaju te uz taj izvještaj priložiti kratak životopis budućega sluge Božjega i pitati ima li kod Svete Stolice kakva smetnja protiv započinjanja postupka.

Ako se kod dikasterija Svete Stolice ne pronade nikakva smetnja, Kongregacija će izvjestiti biskupa da se sa strane Svete Stolice, koliko je njoj poznato, ništa ne protivi (*nihil obstat*) pokretanju postupka kanonizacije u navedenom slučaju.

4.7. *Nihil obstat* i njegova važnost

Budući da se često mogu čuti različita mišljenja o važnosti dokumenta Svete Stolice, poznatoga kao *nihil obstat*, sad se čini razboritim ovdje postaviti pitanje: koja je narav i važnost ovoga otpisa Svete Stolice!? Koja je zapravo njegova uloga i svrha!?

Za razliku od onih koji bi mogli pomisliti da se radi o kakvoj ovlasti (*facultas*) ili punomoći (*delegatio*) koje bi Sveta Stolica ovim dokumentom davala biskupima, ili onih koji ovome *nihil obstat* daju pretjerano veliku važnost, treba znati da se radi o običnom razboritom činu, kojega propisuju *Normae* (br. 15c), kako bi se unaprijed izbjegle moguće neugodnosti u budućem vodenju postupka. Naime, biskup je onaj koji, svojom redovitom vlašću (*iure proprio*), a ne Sveta Stolica, prosuđuje utemeljenost kauze i prikladnost da se pokrene postupak i tom istom vlašću nastavlja djelovati te se nikako ne bi moglo reći da se Sveta Stolica svojim *nihil obstat* umiješala u cijeli slučaj ili ga odobrila, pogotovo nije unaprijed "kanonizirala" predloženoga vjernika. Ovim je ona samo obznanila da njoj, na sadašnjem stupnju proučavanja, nisu poznati nikakvi razlozi koji bi se protivili pokretanju postupka kanonizacije.

Zapravo, budući da biskup svojom redovitom vlašću (*potestas ordinaria*) djeluje u ovim slučajevima, ima vrlo ozbiljnih stručnjaka koji misle da bi postupak, koji bi biskup vodio čak i u slučaju da ne dobije *nihil obstat* Svete Stolice, kao takav također bio valjan.²⁴

²⁴ Usp. Romualdo RODRIGO, *Manuale per istruire i processi...*, str. 59.

5. Tijek postupka kanonizacije

5.1. Pokretanje postupka²⁵(*introductio*)

Da bi se dokraja ispravno shvatilo stvar, o kojoj će biti govora na sljedećim stranicama, potrebno je uočiti veliku sadržajnu razliku između "kauze" i "postupka". Naime, kauza, koju pokreće *actor*, jest sporno pitanje koje sud treba riješiti dok je postupak, koji pokreće biskup, niz radnja koje sud treba obaviti kako bi riješio sporno pitanje. Odnosno, postupak je sredstvo kojim se rješava cijela kauza ili neko sporno pitanje unutar same kauze (npr. pitanje čuda). A u kauzama kanonizacije tijekom sudskoga postupka, koji se vodi na način propisan crkvenim zakonima, sporna pitanja mogu biti tri i sva se rješavaju propisanim postupkom:

1. je li sluga Božji vršio sve kršćanske kreposti na herojskom stupnju;
2. je li zaista bio mučenik u teološkom smislu;
3. je li se neki izvanredan događaj, koji nadilazi prirodne snage, zbio na zagovor sluge Božjega.

Pokretanje samoga postupka vrši biskup tako da izda poseban dekret u kojemu naznačuje da prihvaća postulatorovu molbu i pokreće postupak. Međutim, ako ne izda poseban dekret, biskup to mora uraditi u dekretu osnivanja suda koji će voditi postupak. Ovaj biskupov dekret vrlo je važan jer potvrđuje da cijela kauza ima toliko čvrst temelj da ju Crkva prenosi na sud. Tako su odsada svi čini sudski dok su svi dosadašnji bili izvan-sudski. K tome, od časa pokretanja postupka može se kandidata za sveca, također u službenim dokumentima, zvati "sluga Božji" ali mu se ne može iskazivati nikakvo štovanje.

5.2. Ustanova suda

Sljedeći korak koji mora učiniti biskup jest ustanova suda koji sačinjavaju sudac, promicatelj pravde i bilježnik. Iako nema nikakve

²⁵ S obzirom da neki prevoditelji latinsku riječ *causa* na hrvatski prevode sa "slučaj" (*Div. perf. Mag.*, u *Zakonik kanonskoga prava*, str. 784), drugi s "parnica" (*Zakonik kanonskoga prava*, kan. 1501) a treći s "postupak" (*Normae servandae...*, u *Zakonik kanonskoga prava*, str. 803), teško je naći pravu hrvatsku riječ koja bi bila dobar prijevod latinskoga pojma *causa*. Sa svoje strane mislim da ni jedan od tri spomenuta prijevoda nije točan, jer sadržajno ne odgovara onomu što se hoće reći izvornim pojmom, te stoga ostajem kod kroatiziranoga i u crkvenom ophodjenju vrlo ustaljenoga pojma "kauza".

zapreke da sam biskup predsjedava sudu, ipak to nije običaj. Redovito biskup imenuje drugu osobu za istražnoga suca, koji je delegat biskupov, a uz njega za članove suda imenuje promicatelja pravde i bilježnika. Ta trojica će nositi postupak naprijed dok sam biskup obično predsjedava prvom i posljednjom sjednicom u postupku. Delegirani sudac i promicatelj pravde moraju biti svećenici, stručni u teologiji i kanonskom pravu a, ako se radi o starim kauzama, stručni također u povijesti dok službu bilježnika može obavljati bilo koja besprijekorna osoba koja uživa dobar glas (kan. 483 § 2). Ipak, službe suca i promicatelja pravde ne bi mogli obavljati svećenici koji pripadaju redovničkoj zajednici iz koje potječe sluga Božji (kan 1448 § 1-2).

5.3. Otvaranje postupka *super virtutibus vel martyrio*

Postupak za proglašenje svetim otvara se prvom sjednicom suda u postupku *super virtutibus vel martyrio* za vrijeme koje se:

1. potvrđuju imenovanja članova suda;
2. članovi suda i postulator polažu zakletvu da će vjerno izvršiti zadaću koja im je povjerena i čuvati tajnu;
3. prihvaća se popis svjedoka koji prilaže postulator;
4. određuje se datum sljedeće sjednice suda.

Budući da su svi čini, koji se odsada obavljaju, dio sudskoga postupka, ravnaju se prema propisima općega prava za parnično suđenje (kann. 1501-1655) pa se svaka sljedeće sjednica može održati samo u prisustvu suca i bilježnika dok promicatelj pravde, da bi sjednica bila valjana, uvijek mora biti pozvan ali ne mora, iako može, biti prisutan.

Prvom sjednicom obično predsjedava biskup ili generalni vikar ili neka druga osoba koja je ovlaštena da u biskupovo ime potvrdi članove suda i primi njihovu zakletvu. Osim biskupa ili delegata, prisutni su na sjednici: delegirani sudac, promicatelj pravde, bilježnik (bilježnici), postulator ili vicepostulator i kancelar biskupijske kurije koji mora voditi zapisnik prve sjednice. Ako biskupija nema kancelara, biskup treba imenovati bilježnika *ad casum*, različitoga od bilježnika u postupku, a on, kao i kancelar ako ga ima, pojavljuju se samo na prvoj sjednici. Prva sjednica je javna ne samo s obzirom na način vođenja postupka nego i u smislu da na njoj mogu prisustvovati osobe koje su zainteresirane za parnicu. U svakom slučaju, treba izbjeći preveliki publicitet i pozivanje osoba, npr. iz političkoga i uopće društvenoga života, koje ovamo nikako ne pripadaju, ali i organiziranje posebnih slavlja.

5.4. Dinamika prve sjednice

Dvorana, u kojoj se održava prva sjednica, pripravljena je tako da su članovi suda (biskup, delegirani sudac, promicatelj pravde i bilježnik) i fizički odvojeni od drugih osoba prisutnih u dvorani. Do članova suda s jedne strane sjedi postulator a s druge kancelar ordinarijata te od njih odvojene ostale osobe ako su prisutne.

Na stolu ispred članova suda stoji pripravljena Biblija i pečati (biskupov, kancelarije ordinarijata, bilježnikov te, ako ih ima, suca delegata, promicatelja pravde i postulatorov).

Na početku postulator ili netko drugi kompetentan prisutnima objašnjava značenje čina. Zatim biskup molitvom Duhu Svetom otvara sjednicu poslije čega kancelar ili postulator čita molbu upućenu biskupu kojom je postulator tražio pokretanje kauze kanonizacije. Nakon toga kancelar čita *nihil obstat* Svete Stolice i dekret imenovanja članova suda. Biskup zatim pita članove suda jesu li spremni prihvatiti službu i, primivši potvrdne odgovore, ako smatra potrebitim, može ih podsjetiti na odgovornost koju su preuzeli i obvezu da je vjerno izvrše. Nakon što je dobio potvrdne odgovore od članova suda, biskup jednoga po jednoga člana suda poziva da, s rukom položenom na evanđelja, položi zakletvu ovim redom: prvi zakletvu polaže biskup a poslije njega delegirani sudac, promicatelj pravde i bilježnik. Poslije položene zakletve svaki na zakletvu stavlja svoj potpis i pečat ako ga ima. Poslije članova suda biskup poziva postulatora da predstavi popis svjedoka koji je pripremio. Dobivši popis, biskup ga provjeri, uruči ga delegiranom sucu i promicatelju pravde da i oni učine isto i odobri ga te poziva postulatora da položi zakletvu. On polaže zakletvu, potpisuje je i stavlja svoj pečat ako ga ima.

Potom kancelar čita dekret imenovanja teološke i povijesne komisije, ako su imenovane, a biskup poziva članove komisijâ, ako su prisutni, da polože zakletvu te oni to i čine. Poslije ove zakletve kancelar čita biskupov dekret o datumu i mjestu sljedeće sjednice, ako je zakazana, a biskup, ako smatra uputnim, sada na kraju sjednice može prisutnima uputiti nekoliko riječi naglasivši da ne treba činiti panegirike sluzi Božjemu, posebice da se ne počne ponašati kao da je već kanoniziran te objašnjava da posljednju riječ u cijeloj kauzi kanonizacije ima papa. I posljednji čin prve sjednice sastoji se u tome da kancelar bilježniku, imenovanom za ovu kauzu, uruči zapisnik ove prve sjednice i sve dokumente prikupljene tijekom prethodnoga istraživanja.

5.5. Dokazi

Tijekom ovoga postupka zadaća je suda prikupiti sve dokaze koji se odnose na život, kreposti i glas svetosti ili mučeništvo sluge Božjega (*inquisitio super virtutibus vel martyrio*) te, u drugom postupku, dokaze o čudesima (*inquisitio super miraculis*) koji su se dogodili na njegov zagovor kao i dokaze o mogućem postojanju zakonitoga štovanja "oduvijek" (*ab immemorabilis*). Vrste dokaza, koje su dopuštene u kauzama kanonizacije jesu one iste koje predviđa opći crkveni zakon:

1. dokazivanje ispravama, javnim i privatnim (kann. 1539-1546);
2. dokazivanje pomoću svjedoka (kann. 1547-1573);
3. dokazivanje pomoću stručnjaka (kann. 1574-1581).

Općenito govoreći, u sudskoj praksi dokazivanje pomoću dokumenata ima veću vrijednost negoli dokazivanje pomoću svjedoka. Tako je to i u postupcima kanonizacije, ali ne uvijek. Naime, ima takvih postupaka, posebice starih, u kojima svi dokazi leže u dokumentima osim onih dokaza kojima treba dokazati sadašnje trajanje glasa svetosti sluge Božjega što se čini iskazima svjedoka. Međutim, u novijim postupcima vrlo često su iskazi svjedoka odlučujući jer se ponekad samo pomoću njih može dokazati krepstan život ili mučeništvo nekoga kandidata za oltar. A kad je u pitanju dokazivanje pomoću stručnjaka, u postupcima kanonizacije ono je odlučujuće u dokazivanju čuda.

Svi dokazi prikupljaju se isključivo sudskim načinom, tj. na sjednicama suda na kojima su prisutni sudac, bilježnik te promicatelj pravde koji mora biti pozvan. "Sjednicom" se naziva svaki formalni sastanak suda koji se održava u funkciji činâ što se odnose na postupak kao što su ispitivanje svjedoka i stručnjaka, primanje dokumenata, neko imenovanje, ispisivanje dekreta, donošenje odluka itd. Tijekom sjednice uvijek se vodi zapisnik koji na kraju sjednice potpisuju sudac, bilježnik, osoba koja je dala iskaz ili dostavila dokumente i promicatelj pravde.

5.6. Saslušavanje svjedoka

Sjednice se redovito održavaju u sjedištu suda no, zbog različitih razloga, svjedoci mogu biti saslušani i na drugom mjestu.

Naime, ako nekoga svjedoka, koji nije u mogućnosti doći u sjedište suda, treba ispitati izvan jurisdikcijskoga područja biskupa koji je pokrenuo kauzu, propisano je da sudac, ako želi osobno poći do mjesta svjedokova prebivališta ili boravišta i tamo ispitati svjedoka, najprije zatraži dopuštenje ordinarija mjesta na čijem području boravi svjedok. Dobivši

dopuštenje da sasluša svjedoka, sudac će to i obaviti. Ili, ako sucu, zbog opravdanih razloga, nije moguće otići do takva svjedoka, zamolit će biskupa njegova mjesta boravka da on osobno, ili preko svoga opunomoćenika, ispita svjedoka prema upitniku koji mu se dostavlja u prilogu dopisa. Ovakav način saslušanja svjedoka ne preporučuje se jer strane osobe nisu dovoljno upoznate s kauzom i njezinom problematikom.

Sve ove sjednice odvijaju se na isti zakonom propisani način, bez ikakva prisustva javnosti, osim uvodne i završne sjednice na kojima mogu prisustvovati zainteresirane osobe.

Tijekom sjednice sudac postavlja pitanja svjedoku prema upitniku koji je sastavio promicatelj pravde. Ako za vrijeme ispitivanja iskrsne što-god nejasno, sudac može postaviti i dodatna pitanja. Običaj je da se to čini tako da sudac, nakon što sasluša dio svjedokova iskaza, diktirajući reproducira što je moguće vjernije svjedokove misli i riječi a bilježnik ih zapisuje. K tome, iako to mnogo puta nije moguće provesti, savjetuje se da se svi zapisi bilježe na nekom od jezika koje prihvaća Kongregacija za proglašavanje svetaca (latinski, talijanski, španjolski, francuski i engleski) jer sve ono što nije napisano na jednome od tih jezika, kasnije će, prije negoli dokumentacija bude poslana u Kongregaciju, morati biti prevedeno na jedan od njih.

5.7. Dokazivanje pomoću isprava

Sudsko prihvaćanje spisa i dokumenata sud redovito vrši nakon što je ispitao sve svjedoke. Dostavlja ih predsjednik povijesne komisije, ako je ona bila imenovana, ili u protivnom postulator i dodaju se na spise glavnoga postupka. Svi ovi dokumenti, ako nisu dostavljeni u izvorniku nego u kopiji, moraju biti ovjеровljeni. Ovjerava ih bilježnik koji kopije mora usporediti s izvornikom dok isprave, koje potječu iz raznih arhiva i biblioteka, ovjeravaju odnosno arhivisti ili bibliotekari a preporuča se da budu razvrstani prema sadržaju. Iako je svaki od tih dokumenata vrlo važan, bez nekih, do kojih više nije moguće doći, postupak može ići naprijed. Međutim, krsni list slugе Božjega mora biti dostavljen sudu.

Prihvaćanje dokumenata ne sastoji se u tome da ovlaštena osoba donese spise u nekoj kutiji i uruči ih sudu već svaka isprava mora biti obrađena i opisana na zakonom propisan način: autor, onaj kome je upućena, kratak sadržaj, datum i mjesto nastanka, mjesto gdje se čuva izvornik ili ovjerena kopija, odnosno gdje je objavljen. Takvo primanje isprava sa strane suda daje im pravnu snagu i posebnu dokaznu moć, postaju dio dokumentacije postupka i dobivaju garanciju autentičnosti.

5.8. Izjava *de non cultu*

Prema crkvenom Zakonu “dopušteno je javnim štovanjem častiti samo one Božje slugе koji su vlašću Crkve uneseni u popis svetaca ili blaženika” (kan. 1187). To pak znači da se javno štovanje ne može iskazivati sluzi Božjemu koji još nije proglašen blaženim. U konkretnom vjerskom životu to znači da se posmrtnе ostatke slugе Božjega ne smije pokapati ispod oltara, da se njegove slike ne smiju izlagati u crkvama i kapelicama, da mu se ne smiju posvećivati crkve ili kapelice, da ga se ne smije slikati s oznakama (aureola, kruna) koje su vlastite svecima, da se ne smiju njegovi ostaci čuvati među moćima svetaca itd. S druge strane, dopušteno je na njegov grob stavljati ono što se općenito stavlja na grobove pokojnika (svijeće, svijeće). Dopušteno je također širiti njegove fotografije s prikladnom molitvom kojom će se vjernici privatno moliti za njegovu beatifikaciju ili za kakvu posebnu milost.

Prema tome, dopušteno je privatno štovanje slugе Božjega ali javno nije dopušteno. Stoga crkveni zakon traži (*Normae*, 28a), pozivajući se na odluku Urbana VIII. iz 1625. god. da se tijekom postupka kanonizacije ustanovi da javnoga štovanja slugе Božjega nije bilo i da ga nema. To se čini tako da biskup ili delegirani sudac posjete grob slugе Božjega, prostorije u kojima je živio i druga mjesta, ako ih ima, gdje bi netko mogao iskazivati znakove javnoga štovanja, te uvjerivši se da takva štovanja nema, izda dekret *de non cultu*.

Iako to u zakonima ne stoji izričito određeno, s onim koji potpisuje dekret *de non cultu* na sva spomenuta mjesta trebali bi doći, jer se radi o sudskom činu, promicatelj pravde i bilježnik te poslije istražitelja i potpisati dekret, što posebice vrijedi za bilježnika.

5.9. Objavljivanja spisa postupka

Poslije svih ovih istraživanja sudac izdaje dekret kojim objavljuje spise. Prema *Zakoniku kanonskoga prava* (kan 1598 § 1) izdavanje dekreta o objavljivanju spisa je obvezatno “pod prijetnjom ništavosti” postupka. To najvjerojatnije vrijedi i za postupak kanonizacije iako *Normae* (27bc) to ne tvrde. One, naime, propisuju samo da postulator i promicatelj pravde, kad se prikupe svi dokazi, moraju pregledati sve spise i pisane izvore kako bi mogli, ako im se čini potrebitim, poduzeti daljnja ispitivanja i upotpuniti dokaze pomoću novih svjedoka ili drugih pisanih izvora. U tom dekretu sudac izjavljuje da je istraživanje završeno te naređuje da spisi budu objavljeni.

Pojam "objavljivanje spisa" znači da su ti spisi na raspolaganju prije svega onima kojih se tiču kako bi ih mogli pregledati i dostaviti nove dokaze ako ih imaju. U kanonskom sudskom postupku, pa tako i u procesu kanonizacije, objavljivanje spisa znači da su oni od toga časa na raspolaganju postulatoru i promicatelju pravde, i to sudac također mora navesti u dekretu, kako bi ih, unutar korisnoga vremenskoga roka kojega sudac također propisuje, mogli pregledati te dostaviti imena novih svjedoka i spisa, ako ih imaju.

5.10. Kopije spisa postupka

Izvorni dokumenti postupka, nakon njegova završetka, ostaju u arhivu biskupskog ordinarijata. Stoga je potrebno napraviti dvije kopije svih dokumenata da bi ih se moglo poslati Kongregaciji za kauze sveta. No prije kopiranja sud sve dokumente postupka treba poredati kronološkim redom tako da se na prvo mjesto stavljaju spisi prve sjednice suda, zatim druge, pa treće itd. Poslije sjednica i spisa saslušanja svjedoka slijede spisi sjednica na kojima su primljeni dokumenti od postulatora, svjedoka ili komisije stručnjaka. Potom se prilaže izjava *de non cultu*, pa dekret objavljivanja spisa postupka, spisi sjednice imenovanja kopiste, spisi sjednica uspoređivanja izvornika i kopija te spisi završne sjednice.

Kad se završe sva istraživanja u postupku, sudac imenuje jednoga ili više kopista koji moraju položiti zakletvu na početku i na završetku svoga rada. Njihova je zadaća strojem za pisanje napraviti cjelovit i vjerran prijepis svih spisa postupka u dva primjerka koji će biti poslani u Rim a ako su spisi nastali na nekom od jezika koji nije služben jezik Kongregacije, potrebno je, osim pravljenja prijepisa, da se i prevedu na neki službeni jezik te i prijevode treba dostaviti Kongregaciji u dva primjerka. Stoga u tom slučaju sudac imenuje prevoditelja koji također polaže zakletvu na početku i na završetku svoga posla. Nakon što su prijepisi završeni, kopista ih dostavlja na jednoj sjednici suda. Poslije toga promicatelj pravde i bilježnik list po list uspoređuju prijepise s izvornikom tako da promicatelj pravde ili dodani bilježnik čitaju naglas prijepis a bilježnik uspoređuje s izvornikom. Na kraju sudac i promicatelj pravde izjavljuju da je uspoređivanje obavljeno kako nalaže zakon a onda na marginu svakoga lista treba udariti pečat suda, *concordat cum originale* i bilježnikov potpis. Sve u dva primjerka koji će također biti poslani Kongregaciji.

5.II. Zaključna sjednica

Završna sjednica je javna kao i sjednica otvaranja postupka. Njome se završava biskupijski dio istražnoga postupka čiji završetak predstavlja prvi važan korak prema beatifikaciji sluge Božjega. Tek poslije toga pri Kongregaciji slijedi pravi i odlučujući studij o njegovu herojskom stupnju kreposti ili mučeništvu.

Posljednjoj sjednici biskupijskoga dijela postupka obično predsjedava biskup, kao i prvoj, a uz njega sudjeluju još svi članovi suda (sudac, promicatelj pravde, bilježnik) i postulator te osoba koja će odnijeti spise u Rim, ako je imenovana. Pred njima su svi spisi u tri primjerka, u izvorniku i dvije kopije. Svi spisi tijekom ove sjednice trebaju biti spremljeni u pripravljene kutije i zapečaćeni. Bilježnik ne smije zaboraviti napisati izjavu da je postupak završen u skladu sa zakonom (*instrumentum clausurae*). Uza sve to biskup, sudac i, ako želi, također promicatelj pravde prilažu svoje dopise kardinalu pročelniku Kongregacije za kauze svetaca o vjerodostojnosti svjedoka i o zakonitosti postupka koje se stavlja u posebnu kuvertu.

Dvije kopije dokumenata postupka i kuvertu koja sadrži spomenute dopise postulator nosi u Rim i predaje Kongregaciji sa zamolbom da uradi ono što zakon propisuje čime završava dio postupka *super virtutibus vel martyrio* koji se obavlja u biskupiji.

6. Postupak *super miraculis*

Zakonik kanonskoga prava iz 1917. god. propisivao je, ovisno o vrsti postupka i načinu dokazivanja, dva do četiri dokazana čuda za beatifikaciju (kan. 2117), s tim da se moglo dobiti dispencu od čuda kad se radilo o očitim mučenicima (kan. 2116 § 2). Osim toga, tražio je i druga dva, odnosno tri čuda za kanonizaciju (kan. 2138 § 1-2) koja su se dogodila poslije formalne beatifikacije.

6.I. Broj čuda

Sadašnji crkveni zakon propisuje da se ispitivanje o čudesima treba voditi odvojeno od ispitivanja o krepostima ili o mučeništvu (*Div. perf. Mag.*, 2,5°; *Normae*, 32). Međutim, u novom zakonodavstvu broj čuda nije propisan ali svi dokumenti, kad govore o čudima koja treba dokazati, upotrebljavaju oblik množine (*miracula, miraculis*) (*Div. perf. Mag.*, 1,

2,5°; *Normae*, 32) i glede čuda ne prave razliku između običnih blaženika (svetaca) i mučenika.

Prema pisanju nekih stručnjaka za ovo područje, koji imaju iskustvo rada u Kongregaciji za kauze svetaca, u posljednje vrijeme u Kongregaciji prevladava običaj da se za beatifikaciju traži jedno dokazano čudo te kasnije za proglašenje svetim još jedno koje se dogodilo poslije beatifikacije,²⁶ dok se mučenike proglašava blaženim bez prethodnoga odobrenja čuda.²⁷ Ipak, isti stručnjaci savjetuju da se, zbog strogoće kojom Kongregacija pristupa odobrenju čudesa, urade barem dva postupka o mogućim čudima kako bi se bolje osiguralo proglašenje blaženim ili svetim.

Kad se misli da se neko čudo dogodilo, potrebno je prikupiti sve moguće izjave svjedoka i stručnjaka, liječničke i druge dokumente i savjetovati se sa stručnjacima. Razborito bi bilo svu prikupljenu dokumentaciju posredstvom postulatora, koji se nalazi u Rimu od dostavljanja dokumenata postupka *super virtutibus*, kako bi se mogao posavjetovati s liječnicima koji djeluju kao savjetnici Kongregacije.

6.2. Postupak o čudu u novom zakonodavstvu

Ako sve govori da se zaista radi o čudu, postulator piše molbu nadležnoj vlasti tražeći otvaranje postupka *super miraculo*. Uz molbu prilaže detaljan opis slučaja, pisanu izjavu o mogućem čudu, popis svjedoka među kojima svakako trebaju biti liječnici i članovi obitelji ako se radi o ozdravljenju, svu dokumentaciju koja je prikupljena do toga časa i potvrdu kojega stručnjaka, ako postoji. Nadležna vlast za otvaranje ovoga postupka je biskup na čijem području se čudo dogodilo (*Normae*, 5b). On, ako je uvjeren da je slučaj utemeljen, dekretom naređuje otvaranje postupka i ustanovljuje sud (sudac, promicatelj pravde, bilježnik) koji djeluje na isti način kao i sud *super virtutibus vel martyrio*. Odvijaju se sjednice, saslušavaju svjedoci i stručnjaci, primaju dokumenti i stručni nalazi. Poslije toga slijedi objavljivanje spisa postupka, pravljenje prijepisa i ovjerovljavanje te završna sjednica i dostavljanje dokumenata Kongregaciji na daljnje uredovanje.

²⁶ Usp. Fabijan VERAJA, *Le cause di canonizzazione...*, str. 83; Romualdo RODRIGO, *Manuale per istruire i processi...*, str. 107.

²⁷ Usp. Fabijan VERAJA, *Le cause di canonizzazione...*, str. 83.

7. Postupak očevida (*recognitio*) posmrtnih ostataka sluge Božjega

Običaj je, iako novo zakonodavstvo tome ništa ne govori, da se prije beatifikacije u kanonskom obliku izvrši očevid posmrtnih ostataka sluge Božjega. Da bi se ekshumacija posmrtnih ostataka uopće mogla obaviti, mora postojati neki opravdan razlog kao npr.: prijenos ostataka na sigurnije mjesto, zaštita od vlage, izbjegavanje moguće profanacije, spašavanje od kremiranja koje se vrši u nekim grobljima, prenošenje ostataka bliže vjericima itd. Jedan od opravdanih razloga je i očevid koji treba obaviti. To se čini obično neposredno prije proglašenja blaženim. Tada postulator šalje molbu biskupu na čijem području je sluga Božji pokopan da dopusti očevid. On to dopušta te biva imenovan sud (sudac, promicatelj pravde, bilježnik), koji će uraditi taj posao, a sudu se biskupovim imenovanjem pridodaju medicinski stručnjaci i drugi radnici koji trebaju pomoći u otvaranju i zatvaranju groba te prenošenju. Mora se pripremiti sanduk od cinka u koji će biti položeno tijelo sluge Božjega te sanduk od drveta u koji će biti stavljen sanduk od cinka. Također jedna cilindrična (okrugla) posuda od metala ili plastike u koju će biti stavljen spis očevida ispisan na listu pergamene.

Kod ekshumacije prisutni su članovi suda, stručnjaci, radnici i barem tri svjedoka.

Bilježnik piše spis očevida, stavlja ga u cilindričnu posudu, zapečati i zajedno s posmrtnim ostacima sluge Božjega stavlja u sanduk od cinka kojega također treba zapečatiti a jedan dio posmrtnih ostataka ostavlja se kao relikvija.

Nakon svega bilježnik sastavlja zapisnik o svemu što se dogodilo. Taj zapisnik potpisuju biskup ili sudac, promicatelj pravde i bilježnik. Izvornik ovoga dokumenta ostavlja se na čuvanje arhivu biskupskoga ordinarijata dok jednu kopiju treba poslati Kongregaciji za kauze svetaca a drugu pokretaču ili postulatoru kauze.

Zaključak

Kao što se vidjelo dio postupka kanonizacije koji se vodi u biskupiji vrlo je složen i zahtjevan. Traži mnogo rada, sposobnosti i stručna osoblja a ni materijalni izdaci nisu mali. Sastoji se od nekoliko posebnih postupaka koji se, na način kanonski propisan za crkvene sudove, vode odvojeno. To su:

1. postupak *super virtutibus vel martyrio* sluge Božjega;
2. postupak *super miraculis* na zagovor sluge Božjega i
3. postupak *recognitionis* posmrtnih ostataka sluge Božjega.

Nakon obavljena posla u biskupiji, koji jest prvi velik i važan korak prema kanonizaciji, sva se dokumentacija šalje Kongregaciji za kauze svetaca koja potom treba uraditi svoj dio posla te stvar dostaviti Rimskom Prvosvećeniku koji ima konačnu riječ prosudbe o svetosti sluge Božjega.

A s obzirom na iskustvo, koje Kongregacija ima glede napasti da se završetak postupka u biskupiji tumači kao neka vrsta kanonizacije, ista Kongregacija je propisala: "Zabranjuju se u crkvama bilo kakve svečanosti ili pohvalni govori o slugama Božjim, kojih je svetost života još uvijek podvrgnuta zakonitom ispitivanju.

Ali, i izvan crkve treba se suzdržavati od onih čina kojima bi se vjernici mogli navesti na krivo mišljenje kao da ispitivanje koje je obavio biskup o životu i krepostima ili o mučeništvu sluge Božjega sigurno vodi budućoj kanonizaciji dotičnog sluge Božjega" (*Normae*, 36).

LA PARTE DIOCESANA DELLA CAUSA DELLA CANONIZZAZIONE DEI SANTI

Riassunto

Dopo alcune osservazioni introduttive, la parte seconda dell'articolo racconta diversi modi della canonizzazione dei santi nella storia della Chiesa; poi, avendo descritto diversi tipi delle cause, si passa alle azioni preparatorie all'introduzione della causa; la parte quinta descrive l'iter del processo *super virtutibus vel martyrio* e la sesta di quello *super miraculis*; l'ultima parte, invece, è dedicata al processo della ricognizione dei resti del servo di Dio.

La parte del processo della canonizzazione, che si fa nella diocesi, è molto complessa e richiedente. Chiede molto lavoro, le capacità, il personale competente e non poche spese materiali. È composta da alcuni processi speciali i quali, in maniera canonicamente prevista, vengono fatti separatamente. Questi sono:

1. processo *super virtutibus vel martyrio* del servo di Dio;
2. processo *super miraculis* per l'intercessione del servo di Dio;
3. processo *recognitionis* dei resti del servo di Dio.

Avendo compiuto il lavoro nella diocesi, che è un passo grande e molto importante verso la canonizzazione, tutta la documentazione viene mandata alla Congregazione per le cause dei santi. Questa poi deve svolgere la sua parte del lavoro.

Una volta lietamente portata alla fine la sua parte del processo, la Congregazione consegna tutto al Romano Pontefice il quale pronunzia l'ultima parola riguardo alla santità del servo di Dio. Però, questa parte del processo non viene trattata qui.

Avendo molta esperienza con le tentazioni di vedere la chiusura della parte diocesana del processo come una sorte della canonizzazione stessa, la Congregazione amonisce: "Sono proibite nelle chiese le celebrazioni di qualunque genere o i panegirici sui servi di Dio, la cui santità di vita è tuttora soggetta a legittimo esame.

Ma anche fuori della chiesa ci si deve astenere da quegli atti che potrebbero indurre i fedeli a ritenere a torto che l'inchiesta, fatta dal Vescovo sulla vita e sulle virtù o sul martirio del servo di Dio, comporti automaticamente la certezza della futura canonizzazione del servo di Dio stesso" (*Normae*, 36).